

Ledningsstaben
Susanne Kvarnström

2019-02-26

Dnr: RS 2018-543

Remissvar – Framtidens specialistsjuksköterska – ny roll, nya möjligheter (SOU 2018:77)

Region Östergötland har beretts möjlighet att yttra sig över betänkandet ”Framtidens specialistsjuksköterska – ny roll, nya möjligheter SOU 2018:77 (U2018/04219/UH)”.

I betänkandet presenteras förslag om:

- Ny examen för specialistsjuksköterskeutbildning
- Avancerad klinisk specialistsjuksköterska
- Krav på systematisk fortbildning i lagstiftning och föreskrift
- Avtal om vårdvetenskaplig utbildning, lärande och forskning (VULF)

Vidare lämnas förslag om:

- Vårdgivarens åtgärder för attraktivitet
- Ökat antal fristående kurser i högskolan
- Fortsatt ansvar hos staten/högskolorna för sjuksköterskors specialistutbildning
- Förenade anställningar med tillägg i högskoleförordningen
- Nationellt råd
- Att examensbeskrivning för barnmorskeutbildning inte ändras
- Att frågan om specialiströntgensjuksköterska utreds vidare av Universitetskanslerämbetet (UKÄ)

Regionstyrelsen föreslår **BESLUTA**

att avge yttrande över betänkandet ”Framtidens specialistsjuksköterska – ny roll, nya möjligheter” enligt föreliggande förslag.

Krister Björkegren
Regiondirektör

Åsa Hedin Karlsson
Ekonomidirektör

Beslutet expedieras till:
Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

Ledningsstaben
Susanne Kvarnström

2019-02-26

Dnr: RS 2018-543

Ledningsstaben
Susanne Kvarnström

2019-02-26

Dnr: RS 2018-543

Remissvar – Framtidens specialistsjuksköterska – ny roll, nya möjligheter (SOU 2018:77)

Region Östergötland har beretts möjlighet att yttra sig över betänkandet ”Framtidens specialistsjuksköterska – ny roll, nya möjligheter SOU 2018:77 (U2018/04219/UH)”.

I betänkandet presenteras förslag om:

- Ny examen för specialistsjuksköterskeutbildning
- Ny titel och legitimation Avancerad klinisk specialistsjuksköterska
- Krav på systematisk fortbildning i lagstiftning och föreskrift
- Avtal om vårdvetenskaplig utbildning, lärande och forskning (VULF)

Vidare lämnas förslag om:

- Vårdgivarens åtgärder för attraktivitet
- Ökat antal fristående kurser i högskolan
- Fortsatt ansvar hos staten/högskolorna för sjuksköterskors specialistutbildning
- Förenade anställningar med tillägg i högskoleförordningen
- Nationellt råd
- Att examensbeskrivning för barnmorskeutbildning inte ändras
- Att frågan om specialiströntgensjuksköterska utreds vidare av Universitetskanslerämbetet (UKÄ)

Sammanfattning

Region Östergötland instämmer i förslagen om förenade anställningar i högskoleförordningen och ett ökat antal fristående kurser i högskolan. Förslagen anses ha potential att understödja vårdgivarnas kompetensförsörjning och bidra positivt till hälso- och sjukvårdens utveckling. Detta under förutsättning att ökningen av fristående kurser inte sker på specialistutbildningarnas kostnad samt att kurserna motsvarar vårdgivarnas behov. Vidare instämmer Region Östergötland i förslaget att specialiströntgensjuksköterska utreds vidare av UKÄ.

Region Östergötland instämmer *inte* i förslaget om krav på systematisk fortbildning i lagstiftning och föreskrift. Det behövs ingen ny lagstiftning eller föreskrift eftersom det redan ingår i vårdgivarens ansvar. Även i betänkandet noteras att vårdgivaren redan idag ansvarar för att säkerställa rätt kompetens och skapa förutsättningar för fortbildning, s. 515, kap 10.2.5.

Region Östergötland lyfter fram följande punkter där ytterligare utredning eller förtydligande krävs:

1. Ny examen för specialistsjuksköterskeutbildning

Ledningsstaben
Susanne Kvarnström

2019-02-26

Dnr: RS 2018-543

2. Ny titel och legitimation Avancerad klinisk specialistsjuksköterska
3. Sjuksköterskors specialistutbildning ska fortsatt vara statens/högskolornas ansvar
4. VULF-avtal
5. Nationellt råd

Behov av ytterligare utredning eller förtydligande

1. Ny examen för specialistsjuksköterskeutbildning

Region Östergötland bedömer att ingen av de föreslagna olika modellerna för en ny struktur av specialistsköterskeutbildning fullt ut motsvarar vårdgivarnas behov av en större lokal flexibilitet och en samtidig innehållsmässig likvärdighet nationellt. Verksamheterna anser dock att modell C och modell A är att föredra framför modell B och D. Vidare ställer sig Region Östergötland inte bakom förslaget med ett obligatoriskt 15 högskolepoängs examensarbete. Region Östergötland ser behov av ytterligare utredning.

Region Östergötland anser att de föreslagna examensmålen i huvudsak är positiva, men föreslår att det föreslagna examensmålet om digitala verktyg flyttas till färdighet och formuleras om samt att kärnkompetenserna förtydligas ytterligare i examensmålen med tanke på morgondagens hälso- och sjukvård och forskjutningen mot nära vård.

Generellt sett ger betänkandets överväganden och förslag inte hållbara lösningar på vårdgivarnas utmaningar kring kompetensförsörjning av just specialistsjuksköterskor. Vårdgivarna riskerar att även fortsättningsvis anse sig tvingade till dyra och kortsiktiga lösningar för att möta medborgarnas behov av vård.

2. Ny titel och legitimation Avancerad klinisk specialistsjuksköterska

Region Östergötland anser att det är positivt att titeln Avancerad klinisk specialistsjuksköterska (AKS) fastställs nationellt och att en likriktning sker kring denna intressanta nya yrkesroll. Det är också mycket viktigt med en skyddad yrkestitel. Däremot bedömer inte Region Östergötland att det är helt nödvändigt med en separat legitimation för AKS. Även med ett utökat s.k. "scope of practice" för AKS medges redan idag ett större medicinskt ansvar än den traditionella arbetsfördelningen mellan yrkesgrupperna, samtidigt som den legitimerade sjuksköterskan redan står under samhällets tillsyn.

Region Östergötland är negativ till det föreslagna behörighetskravet på endast sjuksköterskeexamen och vill att förslaget med för låga behörighetskrav

Ledningsstaben
Susanne Kvarnström

2019-02-26

Dnr: RS 2018-543

och upplägget med en två-årig utbildning ska utredas ytterligare. Det anses negativt att det i betänkandet inte ställs krav på specialistexamen och en fastställd längre yrkeserfarenhet för behörighet till AKS-utbildningen. Sambandet mellan grund-, specialist- och avancerad specialistsjuksköterskeexamen behöver utredas ytterligare.

Regionens hittills mycket goda erfarenheter av yrkesrollen inom kirurgisk vård bygger på att kliniskt erfarna och väl etablerade specialistsjuksköterskor rekryteras till utbildningen. En väsentlig framgångsfaktor är att utbildningens innehåll och förkunskapskrav har fastställts i nära samarbete mellan lärosätet och berörda kliniker utifrån ett uttalat verksamhetsbehov. Risken är stor att ett lärosäte lockas att inte ställa några behörighetskrav på klinisk yrkeserfarenhet för att på så sätt öka antalet sökande. Utan denna kliniska förankring finns det stora risker att betänkandets beskrivningar av yrkesrollen och de tänkta fördelarna för vårdgivarna såsom förkortade vårdköer och uppgiftsväxling inte alls kommer att realiseras. Det är ett gemensamt intresse hos både vårdgivare och lärosäten att framtida AKS är anställningsbara. Region Östergötland ser också svårigheter för vårdgivarna att medge ledighet för studier med bibehållen grundlön för en två-årig utbildning på helfart, vilket skulle minska utbildningens attraktivitet och motverka dess syfte.

Region Östergötland anser vidare att förtydliganden behöver göras av att nuvarande och tidigare studenter vid den existerande 120 hp-utbildningen till Avancerad specialistsjuksköterska vid Linköpings universitet ska omfattas av titeln AKS (inkl. eventuell legitimation) samt att specialistutbildade sjuksköterskor ska ges möjlighet att gå in på det sista utbildningsåret.

3. Sjuksköterskors specialistutbildning ska fortsatt vara statens/högskolornas ansvar

Region Östergötland anser att ansvaret för fristående kurser inte bör övergå till vårdgivaren, inte heller examinationsrätten för magister/specialistsjuksköterskeutbildning. Vidare är Region Östergötland motståndare till att specialistsjuksköterskeutbildning bedrivs som uppdragsutbildning eftersom utbildningen är finansierad av statliga medel och inte via landstingskatten och vill att detta ska förtydligas ytterligare.

Flera verksamheter ser fördelar med att vårdgivaren övertar ansvaret för sjuksköterskors specialistutbildning på samma sätt som läkares specialistutbildning, då man ser att det skulle ge en starkare koppling till den kliniska verksamheten och förbereda blivande specialistsjuksköterskor bättre för den kommande yrkesrollen. Det skulle dock kräva en omfördelning av resurser från stat (lärosäten) till vårdgivare.

Ledningsstaben
Susanne Kvarnström

2019-02-26

Dnr: RS 2018-543

Ledningsstaben
Susanne Kvarnström

2019-02-26

Dnr: RS 2018-543

4. VULF-avtal

Region Östergötland instämmer i betänkandets förslag om ett VULF-avtal. Det är bra att bygga upp något som liknar ALF-systemet för andra professioner. Det är positivt med höjd VFU-ersättning då dagens ersättningsnivåer inte motsvarar vårdgivarens kostnader. Liksom för ALF så skulle VULF kunna vara ett instrument att säkerställa regionernas aktiva medverkan i inte bara utbildning utan även forskning och ett väl genomtänkt VULF-avtal skulle kunna vara kvalitetsdrivande. Det senare skulle vara mycket positivt för att stödja forskning bedriven av sjuksköterskor och liknande avtal skulle med fördel kunna omfatta ytterligare legitimationsyrken.

Däremot finns behov av ytterligare förtydliganden av vissa aspekter kring ersättning, utvärdering och styrning. Ersättningen bör, liksom för ALF, ha både en undervisningsdel och en forskningsdel. Till skillnad från det regionala ALF-avtalet i Östergötland så bör ersättningen kopplas till antalet utbildningsplatser. Ersättningen i VULF-avtalet bör ökas volymmässigt för att inkludera grundutbildningen. Utvärdering och uppföljning kring kvalitet också vad gäller forskning är viktig, men kan inte tillåtas bli för omfattande med tanke på medlens storlek samtidigt som det (liksom i ALF) måste finnas en möjlighet/risk att medlen omfördelas utifrån prestationen. Vid avtal så bör parterna staten och regionerna ha en styrgrupp, även om formerna är en utmaning. Det fungerar utmärkt i ALF med bara sju regioner inblandade, men när det gäller ett VULF-avtal blir det väsentligt flera involverade. Region Östergötland anser att det först bör tas fram ett nytt förslag på struktur för specialistsjuksköterskeexamen innan arbete med nya former för avtal kan diskuteras.

5. Nationellt råd

Region Östergötland anser att förslaget om inrättandet av ett nationellt råd utreds ytterligare och relateras till det pågående regeringsuppdraget Framtidens vårdkompetens där Socialstyrelsen och UKÄ tillsammans ser över hur tillgången på utbildad personal inom hälso- och sjukvården kan säkras genom ökad samverkan mellan berörda aktörer.

Kaisa Karro
Regionstyrelsens ordförande

Krister Björkegren
Regiondirektör

Ledningsstaben
Susanne Kvarnström

2019-02-26

Dnr: RS 2018-543